

22/3/84

EL LLENGUATGE

El sentit d'obligació

Hi ha, com se sap, dues maneres essencials d'expressar l'anomenat sentit d'obligació, és a dir, de denotar la necessitat física, moral o lògica que s'acompleixi l'acció expressada per un verb determinat: per mitjà del verb *caldre* i per mitjà del verb *haver* seguit de la preposició *de* i de l'infinitiu que expressa l'acció. Però *caldre* i *haver de* tenen possibilitats sintàctiques diferents, perquè *caldre* admet una subordinada introduïda per la conjunció *que*. Així, l'oració equivalent a *Cal que vinguis* construïda amb *haver de* és *Has de venir*. És en oracions impersonals que la construcció amb *caldre* i amb *haver de* és idèntica, és a dir, que *caldre* i *haver de* són intercanviables, dit més exactament, *haver de* precedit d'un pronom, com *es o hom*, que faci de subjecte indeterminat: *Cal passar pel camí de baix* i *S'ha de passar pel camí de baix*. També el conjunt format per un temps de *caldre* precedit d'un datiu és substituïble per la forma personal de *haver de* corresponent a aquest datiu: *Ens cal anar amb molt de compte* i *Hem d'anar amb molt de compte*.

La diferent aptitud sintàctica de *caldre* i *haver de*, fins i tot quan permeten de construir frases tan semblants, i equivalents, com *cal demanar permís* i *s'ha de demanar permís*, es manifesta de nou en la formació de frases negatives. Efectivament, la primera pot originar dues oracions negatives de sentit no idèntic, *No cal demanar permís* i *Cal no demanar permís*, mentre que la segona admet només *No s'ha de demanar permís*, que pot reunir el valor de les dues anteriors. Però malgrat que aquesta darrera oració és, doncs, ambivalent, el seu ús no sol ésser ambigu, perquè el context, les circumstàncies en què es profereix la frase, el to, etc., desfan la possible ambigüitat. En el llenguatge més habitual, recorrem a la construcció amb *caldre* quan es tracta d'indicar l'absència d'una obligació o necessitat: *No cal demanar permís*. I quan és qüestió d'indicar l'obligació o necessitat de no fer una determinada cosa, és a dir, quan diem una consigna, recorrem a *haver de*: *No s'ha de col·laborar amb l'adversari*. Una construcció com *No s'ha de demanar bitllet amb anticipació* podria ésser, en algun cas, ambigua. Quan es tracta de remarcar que es vol indicar absència de necessitat, aquesta oració es reforça amb la negació *pas*: *No s'ha pas de demanar bitllet amb anticipació*, al costat de la construcció amb *caldre*: *No cal demanar bitllet...*

Albert Jané